

Associació per a la
Recuperació de la
Memòria Històrica
de Mallorca

www.memoriadelesilles.org

Temps de la Memòria

Número 9 / Març 2009

Sumari

• Editorial:

Un any després... p.2

• Agenda

Actes mes d'abril p.3

• Manifest de Memòria
de Mallorca p.6

• Un homenatge a la
vergonya p.7

• Un testimoni viu de la
memòria històrica p.8

• Nou Centre a Palma
d'Assistència Psico-
lògica per a les vícti-
mes del franquisme p.8

• Hebra de voz p.9

• Mis antepasados y
otros recuerdos p.9

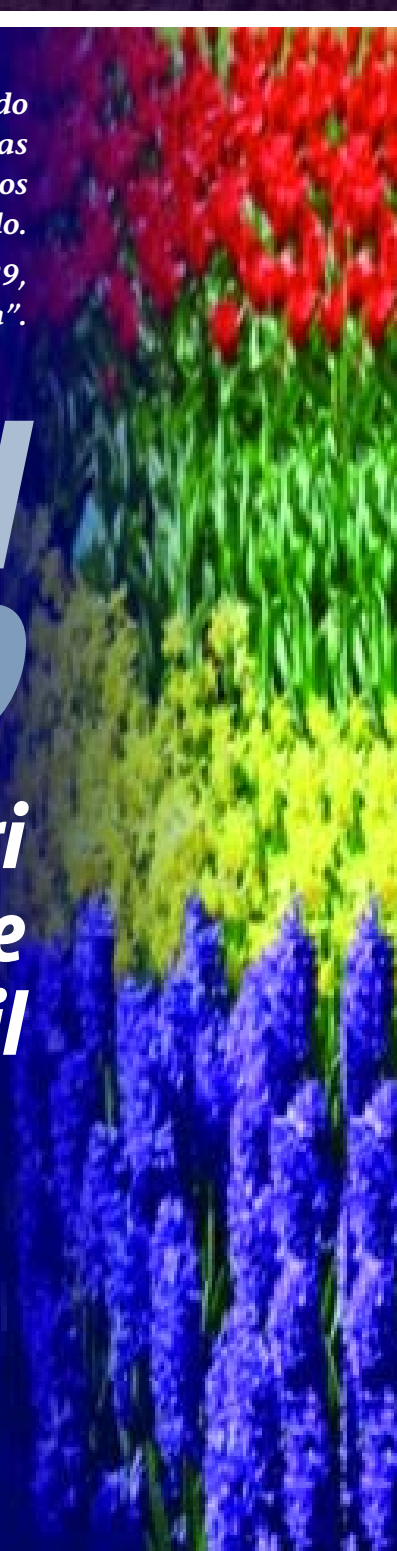
• Per a la recuperació
de la memòria
històrica:
L'Antifranquisme a
Mallorca 1950-1970
p.10

*“En el día de hoy, cautivo y desarmado
el ejército rojo, han alcanzado las
tropas nacionales sus últimos objetivos
militares. La guerra ha terminado.*

*Burgos, 1º de abril de 1939,
Año de la Victoria”.*

Abril 2009

70 aniversari del final de la Guerra Civil

Un any després...

Era l'abril del any passat, quan es mobilitza molt considerablement per tota la geografia balear,

las reivindicacions d'aquesta III República, que molts somniem i que es retarda tant.

Molts d'aquests pobles mallorquins demostraren molt d'interès, que aquest foc, que durant tants d'anys mig "colgat" l'han estat guardant, quan arriba aquest mes d'abril, torna a reviscolar i mou aquestes passions enceses una vegada més, per cercar la manera de fer tornar a renéixer aquells sentiments nobles, en tots els seus aspectes, dels quals gaudia la societat de llavors, i que tan cruelment uns malvats, per utilitzar un adjectiu no gaire perjudicial, sense escrúpols talla-

ren amb els seus afusellaments, tortures i tot lo demás que empraren, la vida pacífica i el benestar de la societat republicana d'aquells temps.

Però... com dèiem, ha passat un any d'aquestes celebracions i no hem avançat molt, i això és el meu temor i crec que el de molt altra gent, en que les il·lusions que ens varen donar, no hagin tingut la meta que ens proposàvem.

Això no és degut, a la manca de treball i esforços continus de les persones que formem aquesta Associació de la Memòria Històrica, i molt particularment als seus dirigents, amb una labor extraordinària de esforços, que sense cap ànim de revenja, ni que es pugui imputar aquests crims comesos als botxins, ja que després de tants d'anys és ben segur, que tots ells siguin ja traspassats, simplement per lo que se lluita, com s'ha dit picolorament, una i altra vegada, és rescatar les despulles dels afusellats i donar-les una sepultura com es mereixen.

se varen diluir pels entrebancs que li posaren, i que tots sabeu. Darrerament altres esdeveniments, estan aturant les reivindicacions, que exposà al Senat imperialista espanyol el senador mallorquí, Pere Sampol, demanant recuperar el cossos enterrats em qualsevol lloc, patint inmisericòrdiament una votació en contra.

Per part dels 'peperos', no es pot esperar res, tot lo contrari, ja els coneixem molt bé, però que aquest rebuig, vengui de senadors de partits socialistes, com es diuen, com aquest Isidre Molas, com diem en bon mallorquí, ja són figures d'un altre paner. Aquesta desagradable actitud, ens fa perdre la poca confiança que podríem tenir amb aquests partits, que es diuen socialistes, com el obrer espanyol i el català, espanyolistes tant com el PP.

Sols en toca la lluita, cada dia en que ens sigui possible, per què aquesta finalitat de la Memòria Històrica, tengui els seus fruits davant "tanto desmadre". ■

Crèdits:

Han col·laborat:

Mª Antònia Oliver
Marçal Isern
Mª Àngels García Recio
Joan Espiritusanto Marqués
Juan Hernández
Carmen López Alonso
Miquel López Crespi

Coordinació, disseny i maquetació:

Blas Guevara

Temps de la Memòria

és el butlletí trimestral de l'ARMHM.

La publicació no es fa responsable de les opinions dels seus col·laboradors.

Per posar-se en contacte amb nosaltres:

tempsdelamemoria@gmail.com
o al 625 45 45 00

Ho tenim molt complicat, ens havien donat una petita llum d'esperança les decisions preses pel jutge Sr. Garzón, però aquestes

Agenda abril'09

Associació per a la
Recuperació de la
Memòria Històrica
de Mallorca

- **Dijous 2 d'abril** a la Plaça del Mercat de Palma, davant l'Audiència Provincial a les 20.00 h.

- Concentració protesta per la paralització judicial i política de les exhumacions de les fosses de la guerra civil
- Lectura Manifest

Organitza: Associació Memòria de Mallorca

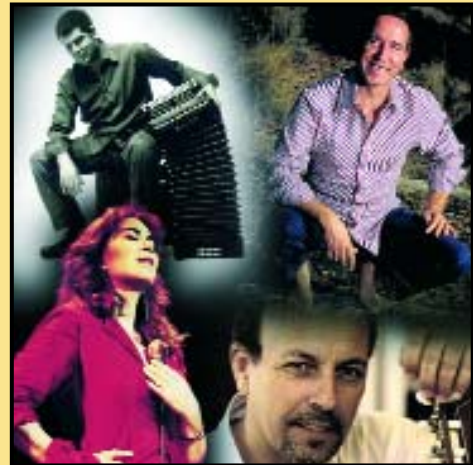

- **Divendres 17 d'abril** a l'Auditorium de Palma, a les 21.30 h.

- **Concert Música per a l'exili**, autors: Pau Guillamet i Manuel Garcia, cantants i solistes: Maria del Mar Bonet, Javier Ruibal, Sílvia Pérez Cruz, Refree, Uxía, Kepa Junkera, Eliseo Parra

Organitza: Obra Cultural Balear i Associació Memòria de Mallorca

Col·labora: Ajuntament de Palma

- **Dissabte 18 d'abril** a les Escoles Velles de Son Servera a les 12.00 h.

- Taula redona: **Guerra Civil a Mallorca, Repressió a Son Servera i la Memòria dels nets** a càrrec de Josep Massot i Muntaner, Jaume Miró i Maria Antònia Oliver
- Pausa-aperitiu
- Descoberta de placa homenatge a les víctimes republicanes a Son Servera
- Parlament del batle
- Torn obert de paraula
- Interpretacions musicals
- Ofrena floral

Organitza: Ajuntament de Son Servera

Participa: Associació Memòria de Mallorca

Josep Massot i Muntaner

Agenda abril'09

• Dissabte 18 d'abril

a la Creu de Porreres a les 12.00 h.

- Presentació a càrrec de Simó Tortella
- Parlament a càrrec de Arnau Company.
- Ofrena Floral
- Torn obert de paraula
- Ambientació Musical

Organitza: Ajuntament de Porreres

Participa: Associació Memòria de Mallorca

• Dissabte 18 d'abril a Ca'n Alcover Palma.

- A les 18.30 h. Conferència: *Informe de les fosses de la de la guerra civil de Porreres i Calvià presentades a L'Audiència Nacional en la causa 53/2008E*, a càrrecs dels seus autors, Tomeu Garí i Manel Suárez, Secretari i Vicepresident de l'Associació Memòria de Mallorca respectivament
- A les 19.30 h. Pausa-cafè
- A les 20.00 h. Conferència: *El jutge d'instrucció i les diligències en investigacions de desapareguts de la guerra civil*, a càrrec de la jutgessa d'instrucció de primera instància destinada a Barcelona, Amaya Olivas, autora del *protocol d'investigació i exhumació judicials de les fosses de la guerra civil*. Presentació a càrrec de Maria Antònia Oliver, Presidenta de Memòria de Mallorca

Organitza: Associació Memòria de Mallorca i Obra Cultural Balear

• Dijous 23 d'abril,

dia del llibre, a Ca'n Alcover Palma.

- A les 20.00 h. Conferència: *Memòria personal, Memòria Històrica*, a càrrec de l'escriptora catalana Rosa Regàs, autora entre altres llibres de *Ginebra*, *Azul* (Premi Nadal 1994) *Luna Lunera*, *La cançió de Dorotea* (Premi Planeta 2001), *Hi havia una vegada* o *Per un món millor*. La seva obra abraça un camp molt ampli: des de reculls de narracions a obres biogràfiques, novel·les, llibres de viatges, reculls d'articles periodístic i contes

Organitza: Memòria de Mallorca i Obra Cultural Balear

Rosa Regàs

• Divendres dia 24 d'abril al Centre de Cultura de Pollença.

- A les 20.00 h. Projectió del capítol de la sèrie Memòria i Oblit d'una guerra "*Mallorca una gran presó*"
- A les 20.30 h. Conferència: *Les presons i els judicis franquistes*, a càrrec de Manel Suárez, Vicepresident de l'Associació Memòria de Mallorca

Organitza: Ajuntament de Pollença i Associació Memòria de Mallorca

Agenda abril'09

- **Dissabte dia 25 d'abril**
en el Bosc de la Memòria de Calvià a les 12.00 h.
  - Arribada autocar de Pollença
  - Homenatge als desapareguts
  - Lectura Manifest: 70 anys de la fi de la guerra civil
  - Els familiars dels desapareguts i repressaliats prenen la paraula
  - Recital poètic
  - Interpretacions musicals
  - Ofrena floral a totes les víctimes de la repressió franquista

Organitza: Associació Memòria de Mallorca i Ajuntament de Pollença

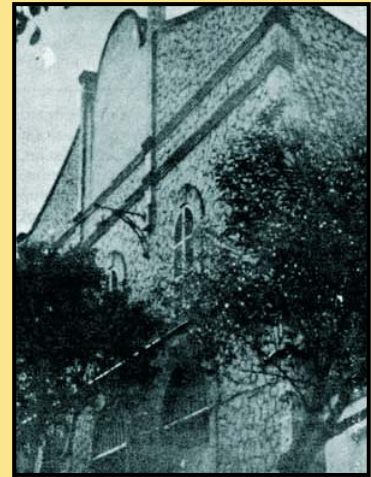
- **Dissabte dia 9 de maig**
al Centre de dia d'Esporles a les 19.00 h.
  - Presentació del grup de memòria històrica d'Esporles
  - Intervenció de Memòria de Mallorca
  - Inauguració de l'exposició *Les víctimes de la repressió franquista a Esporles*
  - Interpretació musical
  - Refrigeri

Presoners esporlerins en el camp de concentració de Formentera

- **Diumenge dia 10 de maig**
a la Casa del Poble d'Esporles a les 11.00 h.
  - Homenatge a les víctimes de la repressió franquista a Esporles

Organitza: Grup de memòria històrica d'Esporles i Associació Memòria de Mallorca

Casa del Poble, Esporles

L'Associació Memòria de Mallorca enviarà un cartell per correu electrònic als seus socis de cada un dels actes, aproximadament una setmana abans de la seva realització, on s'informarà més concretament del seu contingut. Igualment els podreu consultar a la seva web: www.memoriadelesilles.org

VOLEM SER TOTES LES QUE HEM DE SER...

totes les persones que creiem en els principis de Justícia, Veritat i Dignitat. Per això, apreciat company et volem convidar a fer un nou soci. Si coneixes algú que pugui estar interessat en unir-se a l'Associació per a la Recuperació de la Memòria Històrica de Mallorca.

Pots trobar el full de soci a: www.memoriadelesilles.org
i enviar-lo emplenat a l'adreça tempsdelamemoria@gmail.com
També pots cridar al telèfon **625 45 45 00**

Manifest de Memòria de Mallorca

És avui un dia per protestar, un altre dia més per fer pública la nostra indignació pel menyspreu al que les diferents administracions públiques, sotmeten a les víctimes Republicanes de la Guerra Civil i la dictadura i de manera colateral, a les seves famílies i descendents.

A dia d'avui quasi 70 anys després de finalitzada la Guerra i més de 30 d'ençà la mort del dictador, aquestes persones, i els seus familiars directes no són ni tan sols considerades víctimes com a tals: víctimes amb identitat jurídica i legal pròpia, tal i com són considerats altres col·lectius de víctimes, com ara les del Terrorisme d'ETA i més darrerament les del terrorisme de caire Islamista Radical.

A dia d'avui, després de l'inhibició del jutge Garzón, a favor dels jutjats territorials, per què aquests continuïn amb les accions judicials pertinents, per investigar els crims contra la Humanitat comessos pels feixistes durant la Guerra Civil i la dictadura Franquista, les "No" víctimes Republicanes continuen oblidades, manipulades, marginades i menyspreades per les diferents administracions públiques, institucionals, socials i polítiques. Les "No" víctimes, continuen essent a la nostra Comunitat Autònoma i a la resta de l'estat espanyol, moneda de canvi d'una transició pactada amb la resta de la dictadura Franquista, continuen essent arma i motiu de confrontació política i social entre els partits polítics i els sectors socials posicionats, a favor i en contra, de la Recuperació de la Memòria Històrica.

Les "No" víctimes Republicanes, han esperat pacientment durant els gairebé 40 anys de règim Franquista i els més de 30 d'ençà de la mort de l'assassí Franco, que les administracions democràtiques els hi facin cas i que solucionin, d'una vegada per totes, de manera justa i honorable, la seva anòmala i inhumana situació jurídica, política i social. Les administracions polítiques no han volgut o no han sabut normalitzar la seva situació, uns cops per què digueren que no era el moment adequat o més darrerament amb l'excusa de no obrir velles ferides. Des de Memòria de Mallorca ens demanam:

QUAN SIRÀ EL MOMENT ADEQUAT PER NORMALITZAR LA SEVA SITUACIÓ?

QUAN TOTS ELS SUPERVIVENTS DE LA REPRESSIÓ FEIXISTA HAGIN DESAPAREGUT, SIRÀ AQUEST EL MOMENT OPORTÚ?

I COM ES PODEN OBRIR VELLES FERIDES SI AQUESTES NO S'HAN TANCAT MAI?

El Govern central ofereix oblit i prudència, quan les víctimes els hi exigeixen memòria i valentia per treure a la llum tot aquest patiment amb el que han hagut de conviure durant tant de temps. Memòria per als seus parents, que tota la societat sàpiga el que va passar, el que els hi van fer.

Però como a "No" víctimes de la Guerra Civil i la Dictadura, pareix esser que els hi poden negar tots els drets, se'ls hi pot negar l'honorabilitat i fins i tot pareix que se'ls hi vol negar la memòria pública i privada i el que és més cruel, **S'ELS HI POT NEGAR UN DELS DRETS MÉS FONAMENTALS, LA JUSTÍCIA!!!**

L'autortització per exhumar les fosses comunes, donada pel jutge Garzón, va obrir la porta a l'esperança de les famílies dels assassinats i desapareguts, per què a part de recuperar els seus cossos, es recuperessin històries, es recuperessin dignitats silenciades i enterrades. Però la justícia Espanyola, la Fiscalia Espanyola no ha recolzat el procés judicial encetat per les associacions de MH, aquell desembre de 2006. Se'ns ha oblidat durant gairebé dos anys i una vegada declarada la competència de l'AN, per investigar els crims contra la Humanitat, la Fiscalia i el Govern Espanyol, no han volgut estar a l'alçada de les circumstàncies del moment històric que se'ls hi va posar al davant.

- Per què el Fiscal de l'AN, va admetre a tràmit una querrela criminal contra 4 ex-SS del camp de concentració de Mauthausen, per crims comessos contra presos Republicans, però no va recolzar en cap moment la nostra denúncia presentada per que s'investigassin aquells mateixos crims, comessos contra aquells mateixos Republicans i Republicanes al seu propi país?
- Jo vos ho deman a vosaltres, **PER QUÈ? PER QUÈ AQUESTA DOBLE MORAL? SÓN MANCO ASSASSINATS ELS MORTS DE MALLORCA QUE ELS DELS CAMPS NAZIS?**

Per tot l'anteriorment exposat, exigim de les Administracions que:

- Totes les institucions públiques i polítiques, autonòmiques, municipals i sobretot estatals, possin a l'abast de les associacions de víctimes Republicanes de la Guerra i de la Dictadura, tots els mecanismes legals i legítims per donar

2a Guerra Mundial

Guerra Civil espanyola

solució immediata a aquesta anòmal i inhumana situació.

- Exigim que la justícia autoritzi les exhumacions projectades als cementiris de Calvià i Porreres, sense exclusió de futures actuacions a altres indrets de la nostra illa.
- Que el Gobierno de España, crei la figura jurídica de "víctima del Franquisme" i posi en marxa una autèntica oficina d'atenció a aquestes víctimes i els seus familiars, per què es puguin tramitar totes les demandes que aquestes vagin presentant.
- Que el Gobierno de España doni les instruccions pertinents per què s'aboleixin totes les lleis Franquistes i s'anul·lin totes les sentències judicials del Franquisme, que són il·legals i il·legítimes d'origen.

I de la societat mallorquina i espanyola en general:

- Demanam respecte, ajuda i col·laboració en les tasques de RMH i que es deixi d'utilitzar el seu patiment com arma de confrontació social i política, en aleshores d'una major comprensió d'aquell període històric i com a mostra de maduresa d'una societat que es diu a si mateixa democràtica i que en fa dels valors democràtics l'única forma de convivència vàlida d'una societat moderna.

De no fer cas d'aquestes bàsiques demandes, s'estirà perpetuant en el temps l'impunitat dels crims Franquistes, i s'estirà allargant de manera inhumana i il·legal, el patiment de milers i milers de persones, afectades per una situació que podem qualificar d'única a Europa.

De no fer cas d'aquestes demandes, Memòria de Mallorca, no descarta més movilitzacions i accions legals, fins que les institucions i administracions implicades, possin remei a la situació actual.

Moltes gràcies. Memòria de Mallorca ■

Un homenatge a la vergonya

Per Marçal Isern

José Alemany Vich. (Fotografia reproduïda del llibre de Juan Negrera, "Voluntarios baleares en la División Azul y Legión Azul 1941-1944", Palma 1991).

La ciutat de Palma de Mallorca, ret actualment homenatge públic a un bon grupat de personatges relacionats amb el bàndol Feixista de la Guerra Civil Espanyola i amb la dictadura del General Franco.

Entre ells el carrer dedicat a la memòria de José Alemany Vich capità d'artilleria de l'exèrcit Franquista durant la Guerra Civil i posteriorment comandant d'estat major de la 250 Divisió de Infanteria de la Wehrmacht coneguda popularment com la *División Azul* (D.A.). A tan sols 300 m d'aquest carrer, les restes de milers de Republicans, resten oblidades i abandonades per l'administració municipal, dins les fosses comunes on foren llançats després de ser assassinats pels Feixistes i militars colpistes, durant la repressió després del cop d'estat de juliol de 1936.

Exigim de la Batlessa de Palma un gest valent i decidit en la normalització i democratització de la toponímia urbana de Palma, i que d'una vegada s'erigeixi el memorial en el Cementiri de Palma, un projecte memorialístic de Memòria de Mallorca en homenatge a les víctimes Republicanes de la Guerra Civil i de la dictadura. D'aquesta manera, una corporació municipal formada per regidors elegits democràticament podrà decidir si ratifica o no l'acord pres en temps de dictadura i repressió de fer un homenatge a una persona fidel col·laboradora dels règims franquista i Nazi. ■

Un testimoni viu de la memòria històrica

Per Carmen López Alonso, Lleida

Fa uns anys vaig tenir l'oportunitat de fer un estudi al voltant de la convivència d'un petit insecte i l'alzina de la guàrdia urbana de Lleida. Llavors vaig saber que l'alzina havia arribat a Lleida l'any 1940 de mans dels esclaus del franquisme sota la "Dirección General de Regiones Devastadas" procedent del Prepirineu lleidatà.

Quan la setmana passada, just quan començaven les obres de la Guàrdia urbana, vaig sentir a la radio que a Lleida obligarien els constructors a substituir per uns altres els arbres morts com a conseqüència de les obres

em vaig esgarrifar pensant: han signat la llicència per a matar la nostra alzina.

Puc semblar catastrofista però als fets em remeto: no fa gaire s'han desfet dels plàtans dels Camps Elisis, que podien tenir galeries, malalties i un munt d'enemics però que han suportat estoicament les ventades d'aquest hivern. En cap país d'Europa se'ls acudiria matar un arbre de l'edat dels plàtans dels Camps Elisis: farien mans i mànigues per a que sobrevisquessin.

Arribada una edat, els arbres ja no són només arbres, són patrimoni natural dels pobles i en el nostre cas és, a més, un testimoni

viu de la Memòria històrica de la que tant se'n parla darrerament.

Faig una crida al consistori de Lleida perquè faci el possible, i l'impossible per què aquest monument viu de la ciutat no mori, ja van morir prou esclaus en el seu viatge cap a Lleida. ■

Memòria de Mallorca va obrir el dia 18 de març un Centre d'Assistència Psicològica per a les víctimes del franquisme a Palma

L'Associació per a la Recuperació de la Memòria Històrica de Mallorca va demanar un local a l'Ajuntament de Palma per a poder desenvolupar les seves activitats però de moment la sol·licitud ha estat denegada, sols comptem amb una oficina durant 4 hores setmanals cedida pel Consell de Mallorca.

La intenció de l'Associació és disposar d'un local municipal on poder informar i orientar a les

famílies, consultar els nostres arxius i treballs, atendre als mitjans de comunicació, als investigadors, estudiants i a totes les persones interessades en els diferents treballs que du a terme l'Associació.

De moment no disposam d'un local adient que pugui estar obert al públic i a la vegada ens permeti desenvolupar i centralitzar el nostres treballs, però davant la urgència de que les persones afectades puguin ser ateses i de la manca

de ajudes institucionals, l'Associació, sense cap tipus de suport, de manera totalment altruista amb el treball del voluntariat, ha obert un Centre provisional d'Assistència Psicològica gratuïta a les víctimes de la guerra civil.

L'oficina està oberta des de el passat 18 de març tots els dimarts i dijous de 10.30 a 12.30 hores a la plaça de l'Hospital, 4, primer pis. Per a més informació podeu trucar al telèfon 971753895 o bé enviar un correu electrònic a: nines@cop.es. ■

HEBRA DE VOZ

Per Blas Guevara

*Apenas si es una hebra de voz,
una abeja vencida en una colmena
suspendida,
una coraza raída por las gotas del dolor,
una ausencia prematura,
una cruel despedida.*

*El sol herido se ha partido en dos,
en dos mitades yertas, irreconciliables.
Una espada de hielo las desgarró
con el golpe seco de su acero infame.*

*Gota a gota se te fue apagando la sonrisa,
tu aliento helaba como el invierno.
Agujeros negros horadan tu camisa;
conductos vacíos, hueco inmenso.*

*Se ha perdido una batalla en blanco y negro
— negro su atuendo y blancos los colmillos—
sobre las manchas dispersas de un tablero;
no habrá claro ganador
y si un eterno vencido.*

*Te arrebataron la fortaleza para vivir,
tu ausencia es una injusta derrota.
Tu esqueleto retorcido como la forja gris
es un hilo de luz, llama de cera
que se agota.*

*¿Porqué se te han puesto los ojos en blanco
como dos cuencas vacías llenas de espanto?
¿Porqué se te han puesto en blanco los ojos,
llenos de cal, arrastrados por los rastrosjos?*

*Un huracán de silencio incendia los campos,
nacen árboles con nombre, tumbas sin dueño,
anónimas cicatrices sobre el vacío sepultado,
desaparecidos sin rastro, cadáveres sin muerto.*

*La tierra supura sangre,
la tierra escupe tus pasos.
El suelo del otoño se cubrirá de palabras rotas
de los difuntos por dos veces asesinados:
una por las balas y otra por el olvido
de su memoria.*

*Decid su nombre, nunca dejéis de hacerlo,
a los que siempre estarán con nosotros:
los hermanos, los padres, los abuelos...
aunque no podamos verlos con los ojos.*

*Porque su nombre es lo único que queda,
el último suspiro de voz que no se olvida,
porque la memoria sale en su búsqueda;
los supervivientes somos
su única prueba de vida. ■*

Mis antepasados
y otros recuerdos...

4ª entrega

Per Juan
HernándezMIS BISABUELOS
MATERNOS

Perdonad si en este 4º relato pongo la "marcha atrás"; pues considero que si no vuelvo a mis primeras raíces en el recuerdo, es como si traicionara su memoria. Sus nombres eran Francisco Jover y Francisca Albert y su nacimiento acaecería aproximadamente sobre la mitad del s.XIX. El nació en las Tres Fuentes, pequeña pedanía de Pinoso (Alicante), y ella era natural de la Cañada Roja, otra pedanía del término de Monóvar (Alicante). Fijaron su residencia en Cañada del Trigo otra pedanía de Pinoso; en dicho lugar hay un mojón que delimita los tres términos a los que pertenece que son: Pinoso (Alicante), Abanilla y Jumilla (ambos de Murcia).

Fruto de dicho matrimonio fueron 6 hijos: 4 mujeres y dos varones. Ambos poseían tierras equivalentes a la extensión que llamaban "de una mula", o sea, de unos 30 jornales y cuando repartió las tierras a sus hijos se dedicó a enseñar "las cuatro reglas" que aprendió en las

milicias, especialmente a las chicas y chicos de la comarca. Esto para mí es de suma importancia, teniendo en cuenta que en 1860 la alfabetización en España apenas alcanzaba al 0'5 % de la población.⁽¹⁾

Su esposa ejercía de comadróna (matrona) en Cañada, igualmente sin título, aunque en Pinoso (según mi madre) la de título sabía menos que mi bisabuela. Hecho también notable teniendo en cuenta que no hubo reglamento oficial hasta el año 1888.⁽²⁾

Dos de sus hijas ejercían de modistas, por lo que el taller siempre estaba rebosante de alegría con las jóvenes que acudían allí a aprender el oficio, procedentes de La Algueña, Rodriguillo, Torre del Rico, La Alberquilla, El Arsenal, La Raja, La Umbría y en fin, de todas las villas de los alrededores. Dicha familia, se puede decir que vivían desahogadamente. No así mis bisabuelos (abuelos de mi madre por parte de la suya), aunque este capítulo lo dejaremos para la próxima narración, que será la 5ª.

Bibliografía: (1) Diagrama 2 de Antonio Escudero e Hipólito J. Simón (2): Historia de la Enfermería de Salud Pública en España (1860-1977) José Benabeu Mestre-Encarna Gascón Pérez.

Per a la recuperació de la memòria històrica: *L'Antifranquisme a Mallorca 1950-1970*

Per Cecili Buele, exconseller de Cultura del Consell de Mallorca

“Les planes d’aquest llibre –que jo recomanaria que llegissin totes aquelles persones interessades en la marxa del nostre país– giren entorn d’aquells anys, considerats per alguns com els més revolucionaris d’aquest darrer mig segle, al voltant del mític 68” (Cecili Buele)

He llegit el llibre de López Crespí. He tingut l'oportunitat de fruit-ne l'estil literari, d'acostar-me una mica més intensament als fets que s'hi esmenten, de

conèixer una mica millor els personatges que hi apareixen... Les planes d'aquest llibre -que jo recomanaria que llegissin totes aquelles persones interessades en la marxa del nostre país- giren entorn d'aquells anys, considerats per alguns com els més revolucionaris d'aquest darrer mig segle, al voltant del mític 68. L'època a la qual fa referència L'Antifranquisme a Mallorca 1950-1970, m'aglapec de ple com a estudiant al Seminari Diocesà, primer, i, després com a col·laborador de Pau Oliver a la parròquia de Sant Nicolau, i de Sebastià Capó a la de Santa Catalina Thomàs.

Això vol dir que, pel que respecta al meu temps d'estudiant, ben poquetes coses d'aquelles que hi apareixen varen poder ésser conegudes per mi, al mateix moment que es produïen; tot i que més tard sí que n'he tingut una coneixença més marcada. Però és que aleshores vivíem com a acampanats dins un edifici de vastíssimes proporcions arquitectòniques, i amb molt poques finestres obertes a la panoràmica sociopolítica del que succeïa a l'exterior.

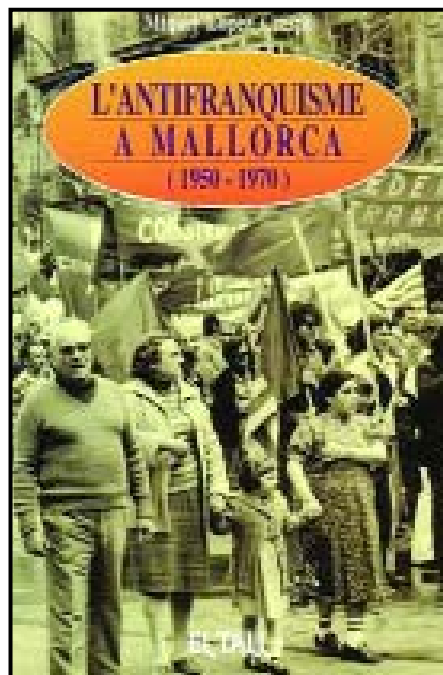
Tot i amb això, s'ha de dir que la generació dels clergues mallorquins de l'any 68 –entre els quals em sent molt orgullós de trobar-me– no n'érem del tot al marge, d'allò que passava als carrers i places de Ciutat. Malgrat que no disposàvem del més mínim suport

provinent de la institució eclesiàstica d'aquella època, sense saber ben bé què, alguns de nosaltres ja havíem sabut enginyar-nos per mostrar-hi no pocs signes de rebel·lió manifesta contra la tradicional i arcaica formació humanística, filosòfica i pastoral que se'ns pretenia inculcar.

“La lectura d’aquest llibre de Miquel López Crespí, la veig com una bella i exquisida remembrança i de fets d’aquella època”

La lectura d'aquest llibre de Miquel López Crespí, la veig com una bella i exquisida remembrança i de fets d'aquella època. Hom pot comprovar-hi que alguns d'aquests noms i fets, amb el pas del temps, s'han anat empolsint o esfumant de mica en mica. D'altres n'hi ha, emperò, que encara ara són ben significativament presents dins la nostra societat illenca, tot i que en molts de casos hi esdevenen ben poc recognoscibles, per un motiu o un altre.

Cal no oblidar que moltíssima gent que avui en dia passa més tost com a desapercebuda als nivells públics de l'Administració, aleshores podia ésser considerada realment com l'ànima motriu de la nostra societat mallorquina majoritàriament força endormissada. O per contra, gent que avui en dia llueix a les totes amb un cert tarannà de persona pública, es pot dir que aleshores romania dins la més gran de les nul·litats acadèmiques, socials o polítiques.

“No tothom era antifranquista llavors. Ni tothom era a favor de l'autonomia. Ni tothom defensava per a les nostres Illes la construcció d'una Comunitat Autònoma”

Un altre aspecte que m'agradaria remarcar –del llibre de Miquel López Crespí– és que, tot i les aparences d'avui en dia, no tots aquests homes i aquestes dones –als quals fa referència directa o indirecta– es comportaren ahir de la mateixa manera com actuen ara. Ni prop fer-hi! Per dir qualque cosa, no tothom era antifranquista llavors. Ni tothom era a favor de l'autonomia. Ni tothom defensava per a les nostres Illes la construcció d'una Comunitat Autònoma. Ni tothom considerava com un autèntic idioma la nostra parla mallorquina. Ni tothom s'apuntava a defensar els nostre territori i les aigües de les nostres mars. Què va, ni d'un bon tros.

Molts dels qui avui ens governen, pensaven i afirmaven que “el General Franco era molt bon governant, el millor de tot el temps”; que “Espanya no deixaria mai de ser com era, un Estat totalment centralitzat a Madrid, fins i tot pels assumptes més quotidians”; que “nosaltres, els illencs, mai no arribaríem a constituir-nos en Comunitat Autònoma”; que “d'Estatut d'Autonomia ni n'hem tengut, ni en tendrem mai”; que “la llengua catalana no té res a veure amb la nostra parla mallorquina”; que “els alumnes de les nostres escoles no tenen per què haver d'estudiar i aprendre català: se'ls ha de poder eximir d'aquesta assignatura”; que “els treballadors d'hosteleria són uns exagerats quan reclamen drets tan elementals com poder estudiar, menjar o dormir bé”; etc., etc. Això parlaven llavors, i crec que encara ara ho farien si arribaven a tenir la gosadia de manifestar públicament allò que realment senten per dedins.

“Si una conclusió he tret de la lectura d'aquest llibre de Miquel López Crespí és que la vertadera història del nostre poble no la faran els homes públics”

Si una conclusió he tret de la lectura d'aquest llibre de Miquel López Crespí és que la vertadera història del nostre poble no la faran els homes públics. Aquests sempre solen anar a remolc de

les circumstàncies, darrera el ritme que va imposant, d'una manera o una altra, la situació que va travessant la societat civil en el seu conjunt. Això, d'una primera impressió. Però és que també arrib a veure molt més clar que són precisament els elements més febles de la nostra societat els que en realitat la sostenen, mantenen i aguanten damunt les pròpies espatlles, amb les pròpies butxaques o amb el propi vot de confiança –sovint donat per aquell qui diu “perquè no queda més remei”, d'altres vegades aportat com qui s'estima més suportar “lo dolent conegut que lo bo per conèixer”–.

Crec que una de les grans descobertes, alhora que la plasmació d'un enardit elogi, que fa aquest llibre de Miquel López Crespí, és aquesta: encara ara hi ha persones que, si en altre temps romani ben actives dins la clandestinitat, treballant a favor del nostre poble, avui en dia ho continuen fent, tant o més activament, i també dins l'anonimat. Pentura fins i tot molt més intensament que molts d'aquells altres que surten i apareixen constantment omplint planes i programes de mitjans de comunicació.

L'Antifranquisme a Mallorca 1950-1970 d'en Miquel López Crespí esdevé així, un càlid i fervent homenatge a totes aquelles persones anònimes que, avui també, han de continuar treballant “clandestinament” a favor del nostre poble. ■

Pròximament

La segona temporada de la sèrie documental **Memòria i Oblit d'una guerra** de la qual ja es varen emetre 13 capítols a la Televisió de Mallorca, té prevista l'emissió de nous capítols a partir del proper mes de setembre.

Vos mantindrem informats. ■

**BUTLLETÍ DE
L'INSTITUT D'ESTUDIS BALEÀRICS**

NÚM. 3 ABRIL/2009

www.iebaleaics.org

Inst tut
Estu s I r cs**AGENDA ABRIL 2009**

Data	Lloc	Activitat
Dimarts 31 de març	Seu de Ca n'Alcover (Palma)	Presentació del llibre de poemes «Arecer» de Joan Perelló. A les 20 h
Dissabte 4 d'abril	Església Parroquial de Santa Eulàlia d'Alaior (Menorca)	Acte d'homenatge <i>Memòria Viva</i> a la «Comissió de Patrimoni de l'Església de Santa Eulàlia d'Alaior» per haver recuperat el patrimoni i exemple de participació ciutadana, a les 20 h
Dilluns 6 d'abril	Saló d'Actes del Col·legi d'Advocats (Palma)	<i>Memòria Viva</i> . Acte d'homenatge i reconeixement a Bartomeu Bennàssar Vicens. Intervindran Carmel Bonnin, Jaume Santandreu, Miquel Gual i Sebastià Serra. Diego Sabiote farà un recital poètic. A les 20 h
Dijous 16 d'abril	Edicions 6a Obra Gràfica (C/ Puresa, 8 de Palma)	Presentació de la carpeta de litografies i poemes «Artxipèlag», a les 20 h
Divendres 17 abril	Centre Cultural Guillem Cifre de Colonya (Pollença)	Inauguració de l'exposició «Terres Escrites»
Dissabte 18 d'abril	Ajuntament de Sant Josep de Sa Talaia (Eivissa)	Inauguració de l'exposició «L'època d'Alfons XIII»
Dissabte 18 i diumenge 19 d'abril	Formentera	L'stand de l'IEB es presentarà a les primeres jornades gastronòmiques de Formentera. Presentació del llibre «Eivissa i Formentera, la cuina pas a pas»
Dimecres 22 d'abril	Teatre Municipal de Palma	Presentació del llibre «Dones republicanes. Memòria de la Guerra Civil a Mallorca (1936-1939)» de Margalida Capellà. A les 20 h
Dijous 23 d'abril	Sala del Roser (Ciutadella)	Inauguració de l'exposició «Cuina de Paper. Literatura i gastronomia a les Illes Balears»
Dijous 23 d'abril	Palma	En ocasió del Dia del Llibre, l'IEB muntarà una paredeta al carrer
Divendres 24 d'abril	Librairie de Provence (Aix, França)	L'escriptor Antoni Serra presentarà el seu llibre «36, rue de l'Argenterie»
Dissabte 25 d'abril	Llibreria Historie de l'oeil (Marsella)	L'escriptor Antoni Serra presentarà el seu llibre «36, rue de l'Argenterie»
Dissabte 25 d'abril	Plaça Bisbe Planas (Sant Jordi)	Presentació del llibre «Arpallots Habaneres Band», a les 21 h
Setmana 14-19 d'abril	(a determinar)	Presentació del llibre de Climent Picornell «Apunts del Pla de Mallorca»

II Jornades d'Estudi sobre la Festa de Sant Antoni als Països Catalans

L'IEB col·labora amb el Patronat de Sant Antoni de Manacor que organitza les II Jornades d'Estudi sobre la Festa de Sant Antoni. L'activitat, que tindrà lloc el 12 i 13 de juny a Manacor, comptarà amb la participació de diferents ponents i s'ha obert el termini per presentar comunicacions fins al 4 de maig.

Us recordam...

- Que les Jornades d'Estudis Històrics Locals de Palma d'enguany estaran dedicades a l'art gòtic, essent els coordinadors el Sr. Eduard Carrero i la Sra. Tina Sabater, professors d'Història de l'art de la UIB
- Que l'IEB en breu obrirà el termini «Subvencions per a donar suport a projectes culturals, organització d'esdeveniments i publicacions en tots els àmbits de la creació i el pensament»

L'IEB participarà a les següents fires:

Dates	Lloc
Dissabte 4 i diumenge 5 d'abril	Andratx
Dissabte 18 i diumenge 19 d'abril	Formentera
Dimarts 21 d'abril	Eivissa
Dijous 23 d'abril (Dia del Llibre)	Palma
Diumenge 26 d'abril	Santa Maria del Camí

Novetats editorials

- El passat dijous 26 de març es presentà el llibre «Don Pere d'Alcàntara Penya» d'Antoni Pons. L'estudi introductor ha anat a càrrec de la historiadora Isabel Peñarubia. L'acte tingué lloc a la Llibreria Àgora de Palma, a les 20:30 h

- L'IEB i la Conselleria de Turisme han coeditat i presentat a la passada Fira ITB de Berlín la publicació «Les Illes Balears: experiències naturals i culturals» en anglès i alemany i la «Guia de galeries d'art de les Illes Balears»
- Ja us podem avançar que estan a punt de sortir a la llum dos llibres: un a càrrec de Maria Barceló Crespi i Guillem Rosselló Bordoy sobre «La casa gòtica a la ciutat de Mallorca» i un altre de Climent Picornell Bauzá sobre «Apunts del Pla de Mallorca»

Sabies que l'IEB...

1. té el projecte d'impulsar una Federació de Grups d'Estudis Locals. L'IEB dona suport a grups organitzadors de jornades d'estudis locals i les seves publicacions
2. convocarà projectes de recerca en ciències humanes i socials en breu per a grups de recerca i que només s'està pendent dels informes jurídics i econòmics. Els projectes presentats seran avaluats de manera externa per l'AGAUR
3. dona suport a la Càtedra Joan Ramis d'investigació teatral amb una beca
4. impulsa la coedició d'obres amb editorials i entitats
5. impulsa la campanya «Palmagòtica, patrimoni de la humanitat» per declaració de la UNESCO
6. prepara exposicions de fotografia i textos literaris de patrimoni natural i historicoartístic
7. prepara exposicions d'art i bibliografia a Manchester, Glasgow, Barcelona, València i Londres
8. Els mesos de maig i juny escriptores de les Illes Balears participaran a actes literaris a Munich

Portal web «<http://www.balearsculturaltour.com>»

Balearsculturaltour

